

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен „доктор“ по: област на висше образование 3. “Социални, стопански и правни науки”, професионално направление 3.7. “Администрация и управление”, научна специалност “Организация и управление на производството (горско стопанство и горска индустрия)”

Автор на дисертационния труд: Николай Александров Ташев - редовен докторант към катедра „Маркетинг и управление на производството“ сега “Алтернативен туризъм“ при Лесотехническия университет, гр. София

Тема на дисертационния труд: „Възможности за развитие на устойчив туризъм в горски територии в Средни Родопи“

Член на научното жури: Проф. Никола Иванов Стоянов – ЛТУ- пенсионер, област на висше образование: 3. “Социални, стопански и правни науки”, професионално направление 3.7. “Администрация и управление”, научна специалност “Организация и управление на производството (горско стопанство и горска индустрия)”

(акад. дл. н. ст. име, презиме и фамилия, висше училище/ научна организация; област на висше образование, професионално направление, научна специалност) определен за член на научното жури със заповед № РД- ЗПС - 88/26.02.2024 год. от Ректора на ЛТУ.

1. Кратко представяне на кандидата.

Докторант Николай Александров Ташев е роден на 04.09.1984 год. в гр. Санкт Петербург, област Ленинградска, Руска Федерация, гражданин на Република България.

Начално и основно образование завършва в Общообразователното училище към Посолството на Руската Федерация в Република България, а средно образование получава през 2003 год. в Американския колеж в София. През 2014 год. завършва Лесотехническия Университет, факултет “Стопанско Управление”, ОКС “Бакалавър”, специалност “Стопанско Управление”, а през 2016 год. ОКС “Магистър”, специалност “Стопанско Управление”, специализация “Управление на природоползването” с професионална квалификация “Стопански мениджър”. Зачислен е в докторантура редовно обучение на

04.02.2019 год. към катедра “Маркетинг и управление на производството”, сега “Алтернативен туризъм” с тема: „Възможности за развитие на устойчив туризъм в горските територии в Средни Родопи“ с научен ръководител доц. д-р Емил Кичуков – ЛТУ и научен консултант доц. д-р Владимир Владимиров от Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания към БАН и е отчислен с право на защита от 01.2023 год.

2. Актуалност на проблема.

С кратко описание на динамичното развитие на туризма, ниската туристическа привлекателност и популярност на България и богатството на разнообразни горски територии, а също така и с наличието на природни, исторически, културни, религиозни и ресурси от други видове на територията на Средните Родопи се доказва актуалността на проблема, разглеждан в дисертационния труд.

3. Степен на познаване състоянието на проблема и творческа интерпретация на литературния обзор.

Във въведението са посочени над 20 автори, занимавали се с изучаването на проблемите на устойчивия туризъм.

На основата на направения литературен анализ по отделните природно-ориентирани форми на устойчив туризъм е установено, че въпросът е слабо изучен и в по-голямата си част текстовете носят описателен характер. Относно конкретния регион на Средни Родопи, темата е слабо засегната в научната литература, а организационно-икономическата страна на въпроса е практически неизучена, което се посочва като една от причините за избор на темата на рецензираната дисертация.

4. Цел, задачи, хипотези и методи на изследване. Съответствие на избраната методика на изследване с поставената цел и задачи на дисертационния труд.

Целта, задачите, обекта на изследване, предмета, хипотезата, тезата и методологията на изследване се разглеждат още в началото на изследването. Целта и задачите на изследването са правилно поставени, избран е подходящ обект на изследване, а определените хипотеза и теза ще подпомогнат достигането и изясняването на поставените

цел и задачи.

В дисертацията се използват основни методологически принципи, използвани от наши и чужди автори от XX и началото на XXI в., разработени в областта на теорията за устойчиво развитие на туризма. Използват се също така съвременни концепции и теоретични изследвания, основани на системния анализ на икономическите процеси в сферата на туризма. Разработени са и са използвани анкети за проучване актуалното мнение на туристите и предприемачите с цел сравнение на търсенето и предлагането на туристически продукти и услуги в разглеждания регион.

Използваните традиционни и съвременни методи на изследване, както и самостоятелно разработеният подход за набиране на информация с анкети и анализ на получените данни са добре подбрани и подпомагат постигането на поставените цел и задачи на дисертационния труд.

5. Онагледеност и представяне на получените резултати.

Събраните и анализирани данни са представени в 38 таблици и 34 фигури, а част от изследваните обекти са онагледени с 22 снимки в текста на дисертацията. Отделно в представените 6 приложения данните от проведените анкети са обобщени в 10 таблици, представени са въпросниците за анкетите и са съставени календар със събития и празници в Средните Родопи и списък на 50 вида покритосеменни растения, които най-често са обект на специализирани посещения (ботанически туризъм) в района на Средни Родопи.

Събраната информация е представена по подходящ начин в таблици и графики, което е дало възможност на дисертанта да направи обширен анализ и коментар на получените резултати.

6. Обсъждане на резултатите и използвана литература.

В първата част на глава 3 е направен подробен анализ на състоянието и възможностите за използване на природните и растителните ресурси за осъществяване на устойчив туризъм в горските територии на Средните Родопи по общини. Дадено е описание на съществуващите екопътеки, описани са редките, защитените и изчезващи растения в специален списък, както и характеристика на различните видове събития, празници, и други елементи на събитийния туризъм. Твърде подробно са описани националните стратегии и планове в областта на туризма, националните закони, както и заинтересованите страни от развитието на туризма на национално, областно, регионално и местно ниво.

Във втората част на Глава 3 (т.3.4 – 3.8) е направен подробен анализ на резултатите от проведените анкети сред туристите и предприемачите, сравняват се резултатите от еднакви и близки въпроси при двете групи за състоянието на туристическата среда и нейните посетители в Средни Родопи, определена е степента на устойчивост на туристическите форми в Средни Родопи, както и силните и слабите страни на туристическата среда по отношение на устойчивостта на развитието ѝ в Средни Родопи.

Дисертацията се състои от 3 глави, въведение и заключение с обем от 216 стр., в т.ч. списък на литературата със 164 заглавия, от които 25 на кирилица, 50 на латиница и 141 он лайн заглавия, списък на съкращенията и списък на приложенията. Към дисертацията има отделен свитък с 6 приложения на 11 страници и 10 листа файлове на Excel с таблици от резултатите от анкетите.

Литературните източници са цитирани правилно и са използвани както за доказване на определени тези, така и за показване разнообразието на мнения, становища и определения на различни понятия.

7. Приноси на дисертационния труд.

В справката за приносите авторът е посочил три приноса, които не са отнесени към категориите научни или научно-приложни приноси, а именно:

- Изследвани са шест общини – Асеновград, Чепеларе, Смолян, Борино, Девин, Баните, обобщено Средни Родопи, и туристическата среда в тях. Районът е посещаван многократно в периода 2020 – 2023 г., като е събрана информация от местни източници, обходени и описани са популярните маршрути, събрани са данни за състоянието на туризма и свързаното с него пространство според 271 представители на туристите и местните представители на туристическия сектор.

- Съставен е годишен събитийен календар за мероприятията, провеждани ежегодно или периодически на територията на Средни Родопи

- Приложен е иновативен за района подход за събиране, обработка и оценка на информацията за развитието на туризма. Той се основава както на обективни факти, така и на персоналните впечатления на туристите и предприемачите от отделни аспекти на туристическата среда.

Посочените приноси могат да се определят като научно-приложни.

8. Оценка за степента на личното участие на дисертанта в приносите.

От информацията, която се съдържа в дисертацията, както по отношение на събраните данни, така и от направеният анализ и посочените изводи и заключения става ясно, че дисертантът лично е провел изследванията и анализите и е извел посочените приноси.

9. Критични бележки и въпроси.

Към дисертанта могат да се отправят някои въпроси и бележки:

- В дисертацията се срещат макар и рядко някои пропуски и правописни и печатни грешки (стр. 6, 8, 10, 61 и др.), липсва втора страница от съдържанието и др.
- За някои международни организации има възприети изисквания при тяхното споменаване – напр. ФАО вместо ОПЗОН и др.
- Липсва описание, характеристика и анализ на горските територии в изследваните общини – площ, видове гори и тяхната характеристика, разпределение по собственост и др.
- Не се прави връзка между горските територии в изследвания район и туристическите услуги, предлагани от собствениците на гори (напр. има ли горски кооперации, които да предлагат туристически услуги)?
- Не се споменава почти нищо за ловния туризъм, като практикуван в горските територии.
- Каква е връзката и зависимостта между собствениците/стопаните на горските територии и предприемачите/туроператорите, предлагащи различни видове туризъм върху тези територии във връзка с опазването им (биоразнообразие, редки и защитени видове, събиране за лични нужди и продажби на билки, гъби, ползване на дивеч и др.).
- При споменаването на растения и животни в текста на латиница след наименованието им трябва да се изписва автора, който ги е определил, така както е направено в Приложение 6.

10. Публикувани статии и цитирания.

Дисертантът е представил списък от 4 публикации, от които две са самостоятелни и две в съавторство с научния ръководител.

В справката не са посочени цитирания.

11. Преценка на публикациите по дисертационния труд: брой, характер на изданията, в които са отпечатани. Отраженията в науката - използване и цитиране от други автори.

Публикуваните трудове са докладвани на конференции с международно участие и са отпечатани в сп. Управление и устойчиво развитие, издавано от Факултет Стопанско управление при ЛТУ и в научни сборници от международна конференция, провеждана в Кутаиси и Батуми, Грузия.

Публикуваните материали са част от дисертацията, което показва, че изследването е получило гласност както у нас, така и в чужбина.

Представеният автореферат отразява обективно структурата и съдържанието на дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Въз основа на гореизложеното и на получените резултати, синтезирани в представените научно-приложни приноси, обобщения, изводи и препоръки от докторанта, считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на Лесотехническият университет за неговото приложение, което ми дава основание да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО**.

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува положително и да присъди на докторант Николай Александров Ташев образователната и научна степен „доктор“ по: област на висше образование 3. “Социални, стопански и правни науки”, професионално направление 3.7. “Администрация и управление”, научна специалност “Организация и управление на производството (горско стопанство и горска индустрия)”

Дата: 05.04.2024 г.

гр. София

РЕЦЕНЗЕНТ: ..

(проф. д-р Никола Стоянов)